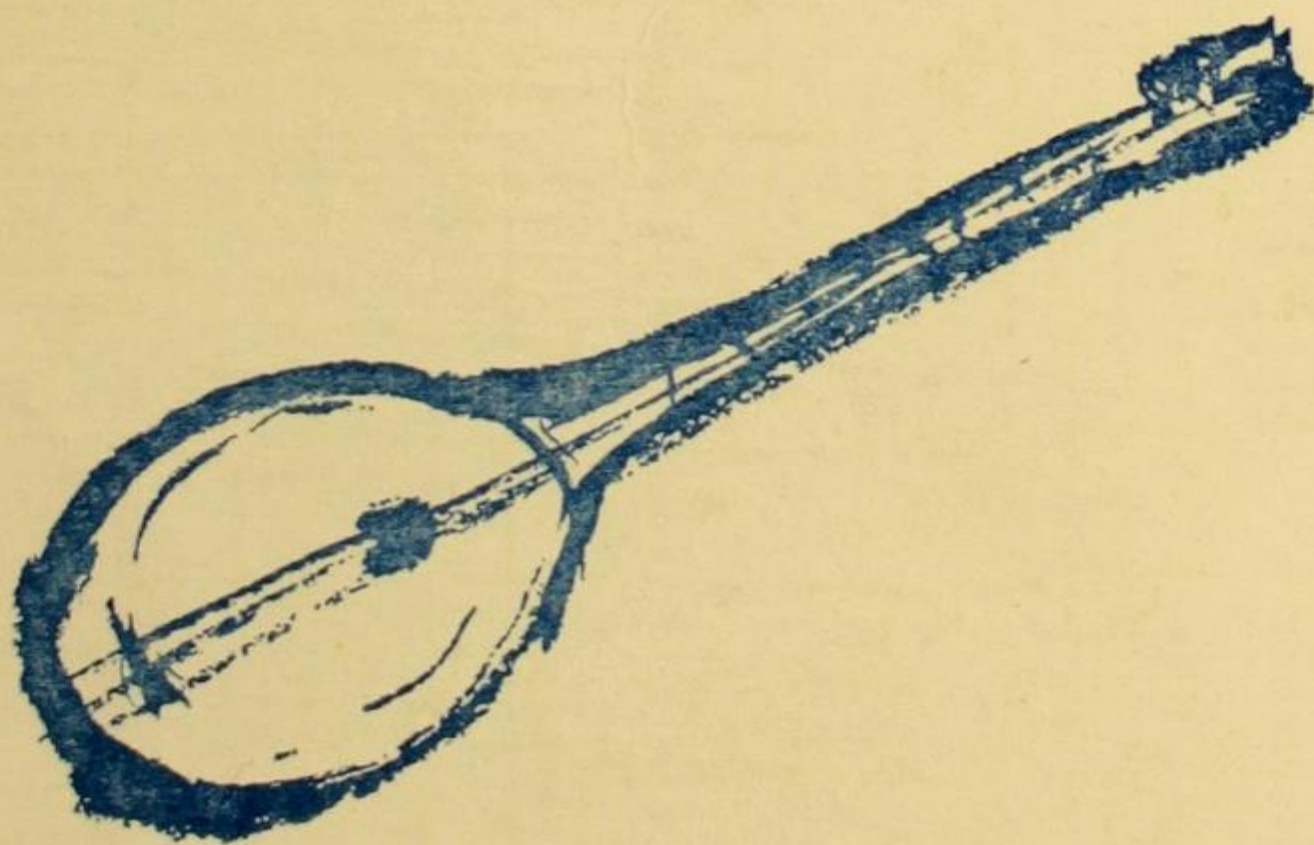

PAVAO BAČIĆ

PERO TUMBAS HAJO

umjetnik tamburice

Subotica — 1969.

PAVAO BAČIĆ

PERO TUMBAS HAJO

umjetnik tamburice

PROF. BELA
EX LIBRIS
GABRIĆ

Subotica — 1969.

PAVAO BAČIĆ

PERO TUMBAS HALO

umjetnik tumbace

Subotica — 1988.

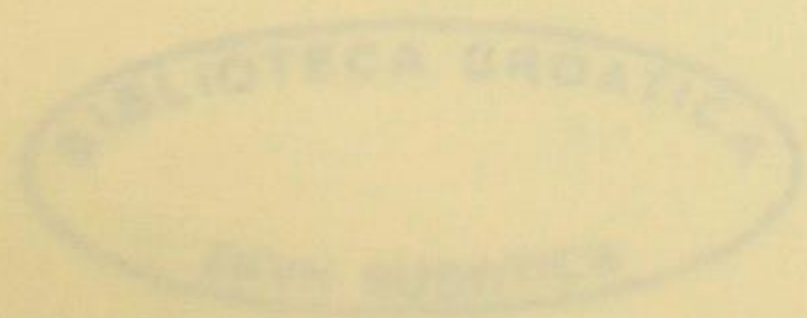
Kolo igra, tamburice

»Oj živote, moj živote,
težak si mi. A te muke
trpim, jer si tamburice
istrgo iz moje ruke...«

J. Kopilović

Pero Tumbas Hajo
29. VI 1891. — 5. III 1967.

Urednik:

BELA GABRIĆ

Odgovorni urednik:

NACO ZELIĆ

Korice:

MARA BENEŠ

Izdaju:

Kulturno umjetničko društvo »Matija Gubec« — Tavankut
KUDŽ »Bratstvo-jedinstvo« — Subotica

Štampa: Grafički zavod »Panonija« — Subotica — 1000 primjeraka

Kolo igra, tamburice nema

Za tobom tuguju
i jablanovi naši,
i mili salaši —
golubovi bili.

Za tobom tuguju njive,
i mijane.
Za tobom tuguju samotni sokaci.
Za tobom tuguju grane jorgovana,
mirišljavo cvijeće svake nane.

Vojvodina na sve četiri strane,
i Evropa
do Londona zna te ...
Amerika —
san iseljenika.

Mezimice, bila margarito,
i mizinko
dika naših njiva.

Jedna žica žali tamburaša.
Sama
mrtva
skutрила se tužna.

Tvojim krajom samo vitar haji.
I pendžeri naši —
uzdisaji.
Jendek stari
i novi bećari:
hip »električari«.

Piva Bačka —
pripelica siva.

Subotica žedan đeram nema.
Njive nižu đerdane od zlata.
Bili krušac — srebro od dukata.

Mračno čelo veče paučine.
Pere Haje među nama nema.

Subotica, 1969.

Jakov Kopilović

Kolo igra, tamburice nema

Za tobom tuguju
i jabolonci naši,
i mihi saloši —
golubovi bili.

Za tobom tuguju njiše,
i majane,
Za tobom tuguju namotani sokaci,
Za tobom tuguju grane jorgovana,
mirišljavo cuće svake rane.

Vojvodina na sve četiri strane,
i Evropa
do Londona zna te ...
Amerika —
sve iseljenika.

Mezimice, bilo margarito,
i mirisko
dika naših njiše.

Jedna žica žali tamburicu,
Zama
mrta
skratila se tužno.

Tvojim krajom samo vitar hađa,
I pendžeri naši —
usidraji,
Jedek stari
i novi bečari,
hip - električari.

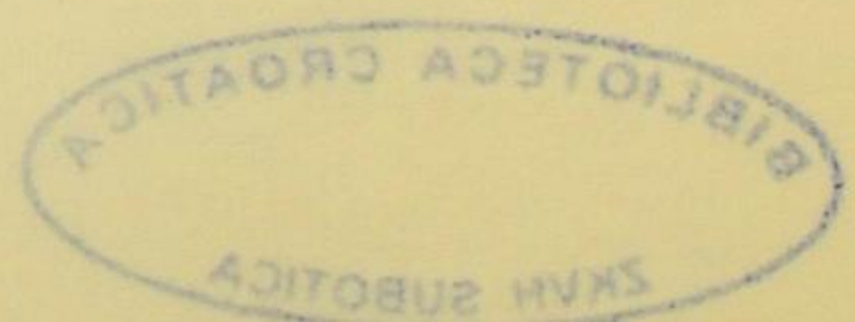
Pivo Bačka —
pripelica stari.

PRVI MEMORIJAL
PERE TUMBASA HAJE
U SUBOTICI 10. VIII 1969.

Mračno čelo veće paučine,
Pere Haje među nama nema.

Subotica, 1969.

Jakov Kopljović

Ova knjižica nema namjeru da daje sud i stručnu analizu skladateljskog rada Pere Tumbasa Haje, a još manje da stvara legendu o nekoj genijalnoj glazbenoj ličnosti. Namjera mi je da ovo nekoliko redaka ostane kao trajna uspomena na jednu izuzetnu ličnost samoukog i talentiranog virtuoza tamburice i stvaraoца za taj narodni instrumenat, jer on je čitav život posvetio tamburici, tom popularnom instrumentu Srema, Bačke i Slavonije — tamburici koja je bila prisutna uvijek u svim porama života naših ljudi, u svim radostima, tugama i žalostima.

Ove godine po prvi put održat će se u Subotici prvo takmičenje tamburaških orkestara na Memorijalu Pere Tumbasa Haje. Po prvi put raspisan je konkurs koji treba da bude podsticaj stvaralaštvu u duhu glazbe ovog podneblja, da poezija i glazba ožive zamrle žice tamburice.

Mislim da ne bi mogla biti ljepša i trajnija uspomena na Peru Tumbasa Haju.

Stari tamburaš je umro, a tamburica? Da li će i tamburica nestati...?

To pitanje se nameće u ovo naše doba prevlasti elektronike. Ali, tamburica može ponovo oduševljavati svojom izražajnošću i nježnošću.

Tamburica je žičani instrumenat pa je, prema tome, sličan mnogim drugim žičanim instrumentima sličnog izgleda i sličnog načina sviranja. Poznato je da su slični instrumenti potekli iz Perzije. Međutim, tvrditi da tamburica (posebno mislim na bisernicu — primu) nije naš instrumenat, bilo bi isto kao tvrditi da balalajka nije ruska, koto japanski, vina indijski instrumenat.

Naziv tambura nastao je od perzijske riječi denbar i arapske riječi tambur. U Bugarskoj je pandura, u Ukrajini bandura, u Rusiji domra, u nekim drugim zemljama su slični nazivi. U nekim tatarskim krajevima, navodno, nosi ime kao i kod nas, tambura.

Kod nas se tambura udomaćila naročito u Bosni i Hercegovini. Iz tih krajeva seobom Šokaca i Bunjevaca, tambura je prenešena u Slavoniju i Bačku u XVII stoljeću, tako da tu tambura postaje najomiljeniji narodni instrumenat. (J. Andrić).

Bilo je narodnih umjetnika koji su od pokoljenja do pokoljenja prenosili vještinu sviranja na tamburici i sve su više usavršavali tu narodnu umjetnost. Među te narodne umjetnike tamburice, svakako moramo uvrstiti i Peru Tumbasa Haju.

Pero Tumbas Hajo rodio se u seljačkoj obitelji 29. juna 1891. godine u Subotici. Vrlo rano počeo se baviti sviranjem. Kako i ne bi, kad mu je već i djeda, koji je bio samouki gajdaš, rado svirao. (Kažu da je Perin djeda dobio nadimak Hajo od riječi — haj, haj, — podvikivanje. »Ded malo haji ... podvikuj ... « Tako je nastalo ime Hajo.)

Perin otac, Antun je već bio profesionalni svirac. Svirao je bas u tamburaškom orkestru. Dabome, da je i on bio samouk. Antun je imao dva sina, Stipana i Peru, a brzo je uočio kod svoje djece smisao za glazbu, tako da obojica vrlo rano sviraju na tamburici. Priča se da je Pero još kao mali dječak zajedno sa bratom Stipanom i ocem Antunom svirao, a bilo mu je tek 6—7 godina.

Godine 1904. upisao se u Muzičku školu u Subotici. Počeo je učiti violinu i uporedo klavir. Učio je svega godinu dana i to je sve njegovo glazbeno školovanje.

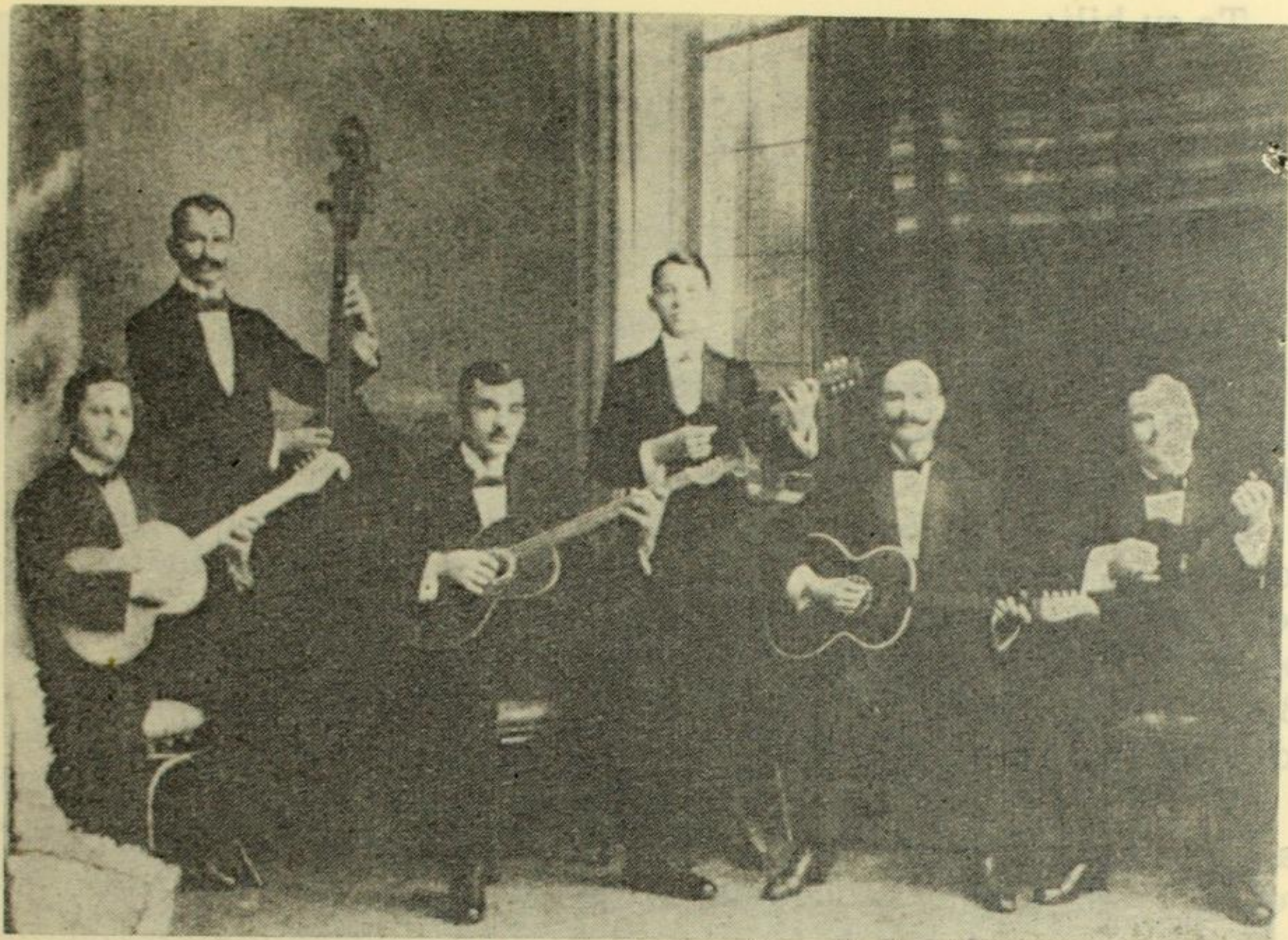
Pero Tumbas Hajo je samouki glazbenik i baš to je ono što se ne smije izgubiti iz vida. Sve što je postigao, može zahvaliti svome talentu, upornom radu i ogromnom iskustvu. Tamburica je bila i ostala Perina preokupacija sve do njegove smrti.

Kakav je bio položaj narodnog glazbenika, pa makar on bio ne znam kakav talenat?

U to vrijeme živjeti za tamburu bilo je moguće, ali živjeti od tambure nije bilo jednostavno niti lako.

Opredijeliti se za amaterizam, značilo je istovremeno i raditi neki drugi posao, a Pero je jedino znao i volio svoju tamburicu.

Profesionalni svirac je mogao živjeti od sviranja, ali posao je praktično bio moguć jedino po kafanama, u svadbama ili na zabavama. Raditi u kafani značilo je svirati dok gost želi, bez određenog radnog vremena, noću i danju. O nekom sistematskom radu, školo-

*Tamburaški orkestar iz 1911. god.
Hajo sjedi prvi slijeva*

vanju i organiziranom razvijanju tambura i tamburaša nije moglo biti ni govora. Tambura je bila i ostala instrument koji je znao »raspaliti« srca, ali, nažalost, tambura je prešla u kafane, postala je sinonim lumpanja, a tamburaši samo zabavljači i često ništa više.

U dubini duše, negdje intimno Pero Tumbas Hajo želio je nešto drugo, nešto više. Pokušavao je da u okviru amaterskih društava organizira tamburaške orkestre. Vodio je i poučavao tamburaše u društvu »Kolo mladeži«, »Momačko kolo«, »Sokolsko društvo«, »Željezničarsko društvo« i t.d. Radilo se bez udžbenika i škola za tambure, čak i bez prostorija. Pero je morao da se snalazi i radi kako je znao i mogao. Kakav je to bio mukotrpan posao, neka nam kaže Geza Orčić, njegov bivši učenik i član nekadašnjeg orkestra:

»Pošto nismo imali prostorije, skupili bi se kod mene u dvorištu, a ako je bilo ružno vrijeme, onda u kuhinji i tu bi vježbali. »Meštar« — kako smo ga zvali — učio nas note, a ujedno i sviranje na tamburi. Svaku dionicu je posebno svirao. Imao je veliko strpljenje, ponovio bi i 50 puta ako je bilo potrebno. Kad je dotični naučio, uzeo bi drugog i tako redom. Poslije bi uzeo po dvojicu i konačno zajedno. Marljivo smo vježbali i učili napamet, a imali smo velik i lijep i bogat program. Sjećam se još i sada sastava tamburaškog orkestra iz 1936. godine.

To su bili:

Pero Tumbas Hajo — prvi prim

Nikola Milunović Remuš — drugi prim

Luka Matković i Stipan Jančić — basprim I

Geza Orčić — basprim II

Ilija Svirčević i Antun Stantić — čelo

Joso Stantić — kontra

Martin Šuić i Marko Ninčević — bas

»Da, mi smo svirali — nastavlja Geza Orčić — iz ljubavi i drugarstva, jer smo volili glazbu, društvo i tamburu. Novac nas nije interesirao. Sam Pero nije bio materijalist, više je bio boem, volio je dobro društvo, a često bi ostavio primamljivu zaradu. Bio je neumoran u sviranju. Onako sitan i malen izdržao bi cijelu noć svirajući i to uvijek stojeći ispred orkestra. Osim glazbe volio je još i nogomet. Bio je strastven navijač športskog nogometnog društva »Bačka« u Subotici. Svirao je poslije pobjede, ali tamburica je bila jedina utjeha i kad se gubilo.«

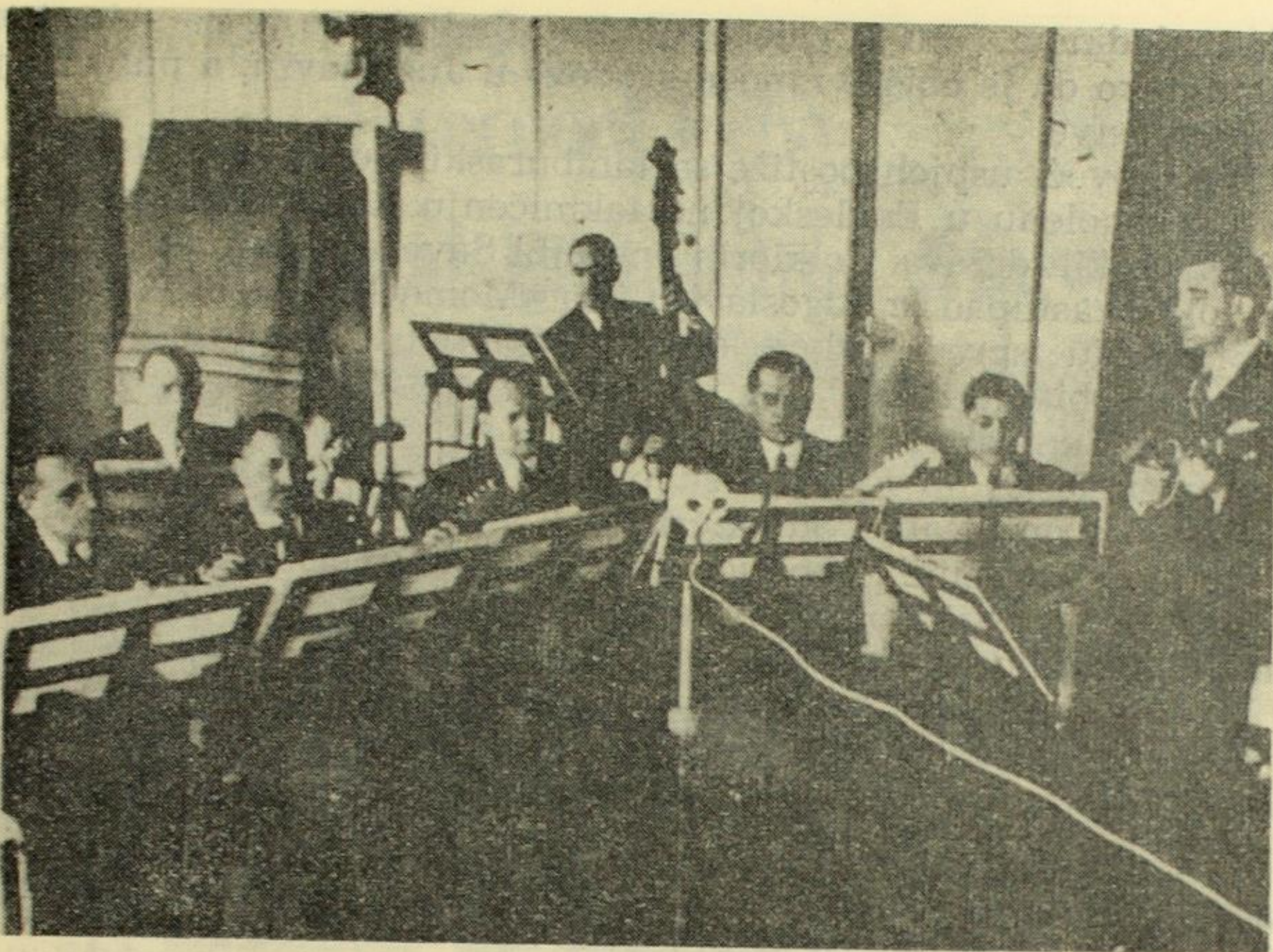
Život nosi svoje radosti i probleme. Godine 1930. Pero Tumbas Hajo postaje službenik Gradskog poglavarstva. Na toj dužnosti ostaje sve do 1938. godine kada odlazi u orkestar Radio-Beograda.

Aleksandar Aranicki, umirovljeni kapelnik tamburaškog orkestra Radio-Beograda, koji živi u Novom Sadu, kaže:

Tamburaški orkestar iz 1936. god.

Hajo stoji s tamburicom u ruci

*Tamburaški orkestar Radio Beograda 1938—1941.
Hajo sjedi drugi slijeva*

»Peru Haju sam čuo još kad je svirao u kafani »Mir« u Subotici. Odveo sam ga u Beograd 1938. godine. Radio je sa mnom sve do 1941. godine, kada se vratio natrag u Suboticu.

Bio je dobar, čestit i pošten muzičar. Voleo je svirati i u tom pogledu je bio neumoran. Mislim da u klasi tamburaša do sada nije bilo boljeg. Imao je ogromno iskustvo, a kao praktičar dobro je aranžirao.

Mnogo mi je pomagao, dosta je uradio, ali od njegovih stvari, nažalost, malo je sačuvano.«

Prije drugog svjetskog rata Pero Tumbas Hajo je snimao gramofonske ploče sa svojim tamburaškim orkestrom.

Poslije oslobođenja osnovana su mnoga kulturno-umjetnička društva.

Željezničarsko Kulturno-umjetničko društvo »Bratstvo-jedinstvo« nalazilo se u razrušenoj zgradi Željezničke direkcije u Subotici. Pero Tumbas Hajo preuzima tamburaše. Rad počinje ispočetka. Podučava tamburaše, piše aranžmane, prepisuje note, korepetira sa pjevačima, a pomaže i folklornoj grupi.

Neumoran, veseo i uvijek sklon šali. Mladići su ga voljeli, a on se vrlo dobro osjećao među njima, jer — kako je govorio — kad je

među omladinom, i on se osjeća mladim. Sudjelovao je na svim turnejama, tako da je obišao mnoge gradove u Jugoslaviji, a putovao je i u inozemstvo.

No, najveći uspjeh postiže sa tamburaškim orkestrom 1952. godine u Langolenu u Engleskoj na takmičenju umjetničkih društava iz 16 evropskih država. Folklorni ansambl Saveza kulturnih društava iz Subotice zastupao je Jugoslaviju i sa »Momačkim kolom« dobio je prvu nagradu ispred ruskog, odnosno španjolskog ansambla. Tamburica je pobijedila balalajku i gitaru. Vođa tamburaškog orkestra bio je Pero Tumbas Hajo.

Sve engleske novine bile su pune hvale, divljenja i priznanja. Kakvo su priznanje Subotičani dali svojim amaterima?

To što nisu učinili Subotičani, učinili su Amerikanci.

Iz Amerike stižu pisma na adresu skromnog čika Pere u Suboticu, Ulica Matije Gupca 82.

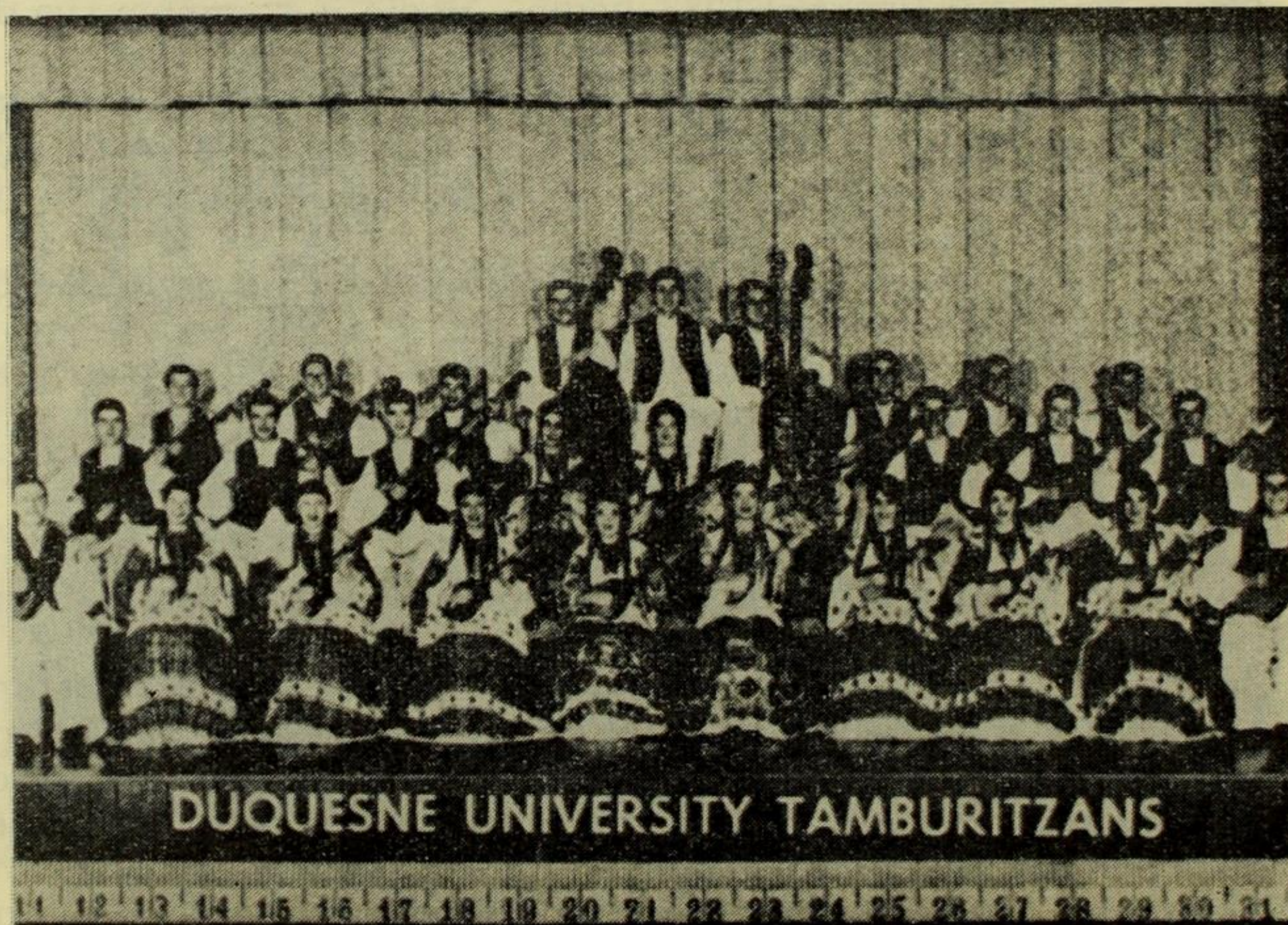
Radi zanimljivosti donosim pismo Waltera Kolara iz Pittsburgha.

juna 15, 1955.

Gosp. Pero Tumbas

Ja pišem vama kao dirigent Društva Tamburica Duquesne University, Pittsburgh, Pennsylvania, U.S.A. Vi mene ne poznate, ali ja Tebe znam dosta dobro. Ja sam bio na turneji sa Društvom Tamburica, 1952. godine.

Meni su potrebne za moj rad note za muziku koje ne možemo dobiti tu u Americi. Evo kad sam ja poslao pismo gosp. Dick Crum u Vašu državu pre dve godine, on je meni kazao da bi vi napisali note za mene. Meni su najviše interesantne note za smese bunjevačkih pesama, smese hrvatskih pesama, smese vojvođanskih pesama.

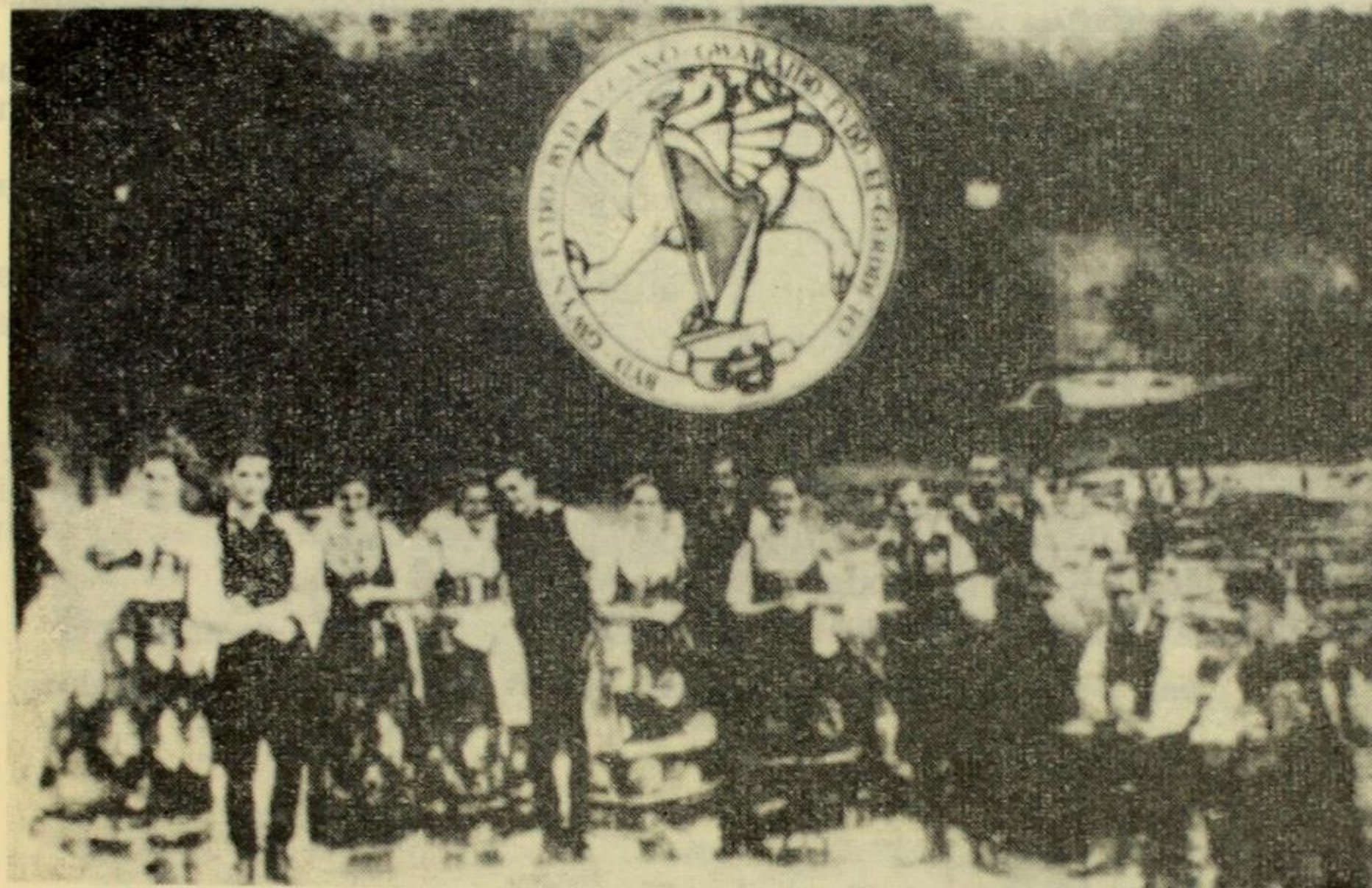

Tamburaški orkestar u Pittsburgh-u SAD — 1961. god.

FOUR PAGES OF PICTURES

Liverpool Echo

International Eisteddfod Souvenir

*Ekipa Saveza kulturnih društava Subotice
1952. god. u Langolenu u Engleskoj*

Ja imam želju da vi meni pošaljete note za ovu muziku, a također želim da platim šta vi tražite za vaš rad. Meni je potrebna najviše smesa bunjevačkih pesama. Vi ste to dali na ploču za Dick Cruma.

Ja bih jako želio da vi to meni pošaljete prije nego juli mjesec prođe. Mi imamo u našem društvu »Tamburica« dvadeset tamburaša.

Imamo prima I, II, III, brač I, II, III, čelo, bugaria i berde, a dosta su učeni.

U drugoj koverti ja vam šaljem malu knjigu o našem radu tu u Americi. Molim za odgovor što prije. Ako je vaša želja da ja šaljem vama nešto drugo nego novac, vi se morate samo javiti meni.

Primi najtopliji pozdrav od svih nas u Društvu Tamburica.

Walter W. Kolar
dirigent
Duquesne University Tamburitzans
Pittsburgh
U. S. A.

Pero Hajo je slao svoje kompozicije, obradbe, partiture za tamburaške orkestre, što se jasno vidi iz pisama koja su stizala iz Amerike u Suboticu.

Dirigent Walter Kolar redovito izvještava Haju o koncertima, priredbama i o radu Društva »Tamburica«, a isto tako traži da Hajo i dalje šalje partiture. U pismu od 11. kolovoza 1960. Walter Kolar piše:

»Potvrđujem primitak Vašeg pisma od 4. maja o. g. Ujedno Vam se najsrdačnije zahvaljujem na pjesmarici, koju ste nam poslali i koja me veoma zanima...

Pitate me koje bi mi kompozicije i partiture bile potrebne. Slična djela koja ste mi već poslali — smjesa vojvođanskih pjesama i smjesa bunjevačkih pjesama...

Ako bi mi izvolili poslati nekoliko opernih komada, to bi nam veoma dobro došlo, pogotovo hrvatskih i srpskih.«

Dirigent W. Kolar dalje obavještava Peru Haju o pripremama za veću turneju u sljedećoj koncertnoj sezoni. Na kraju pisma on se zahvaljuje i kaže:

»Meni je jako drago čuti o Vama, uveliko poštujem i cijenim Vaš veliki rad. Žao mi je ako Vam odmah ne odgovorim, moram često putovati po zemlji, te katkad me nema u uredu po više tjedana. Molim Vas da to uzmete u obzir i da izvinete ukoliko Vam ne odgovorim na Vaša pisma na vrijeme.

Uz pozdrav i izraz mog poštovanja ostajem...

Vaš Walter Kolar«

Tamburaški orkestar KUDŽ »Bratstvo-jedinstvo« 1955. god.

Sa koncerta KUDŽ »Bratstvo-jedinstvo« 1956. god.

O neumornom radu Pere Tumbasa Haje sa osobitim poštovanjem govori i Ivan Rudinski, koji je dugogodišnji tajnik KUD »Bratstvo-jedinstvo« u Subotici.

»Sjećam se — kaže Ivan Rudinski — da je čika Pero dolazio na sve probe i priredbe. Ništa ga nije moglo spriječiti. Radio je neumorno, čak kad je bio i bolestan.

Mi smo dobili nove prostorije, gdje se i sada nalazimo. To je prilično daleko od grada, a pogotovo od čika Perinog stana. No, njega ništa nije moglo spriječiti da dođe. Po zimi, kiši, snijegu, uvijek bi došao. Jednom je svirao, a imao je temperaturu 38°. Ni bolest ga nije mogla zadržati kod kuće«.

Godine 1958. odlazi u mirovinu. On se nalazio na platnom spisku u Muzičkoj školi u Subotici. Nažalost, u Muzičkoj školi nije bio otvoren tamburaški odsek, kako se to negdje pogrešno prikazuje, već je on podučavao tamburaše u prostorijama Subotičke filharmonije. Polaznici toga tečaja nisu dobijali nikakve muzičke kvalifikacije.

Obično poslije smrti stižu priznanja. Dobra utjeha za nas! Ipak, netko se sjetio Pere Tumbasa Haje i tako još za života, prilikom 50-godišnjice muzičkog i kompozitorskog rada odati mu je malo priznanje.

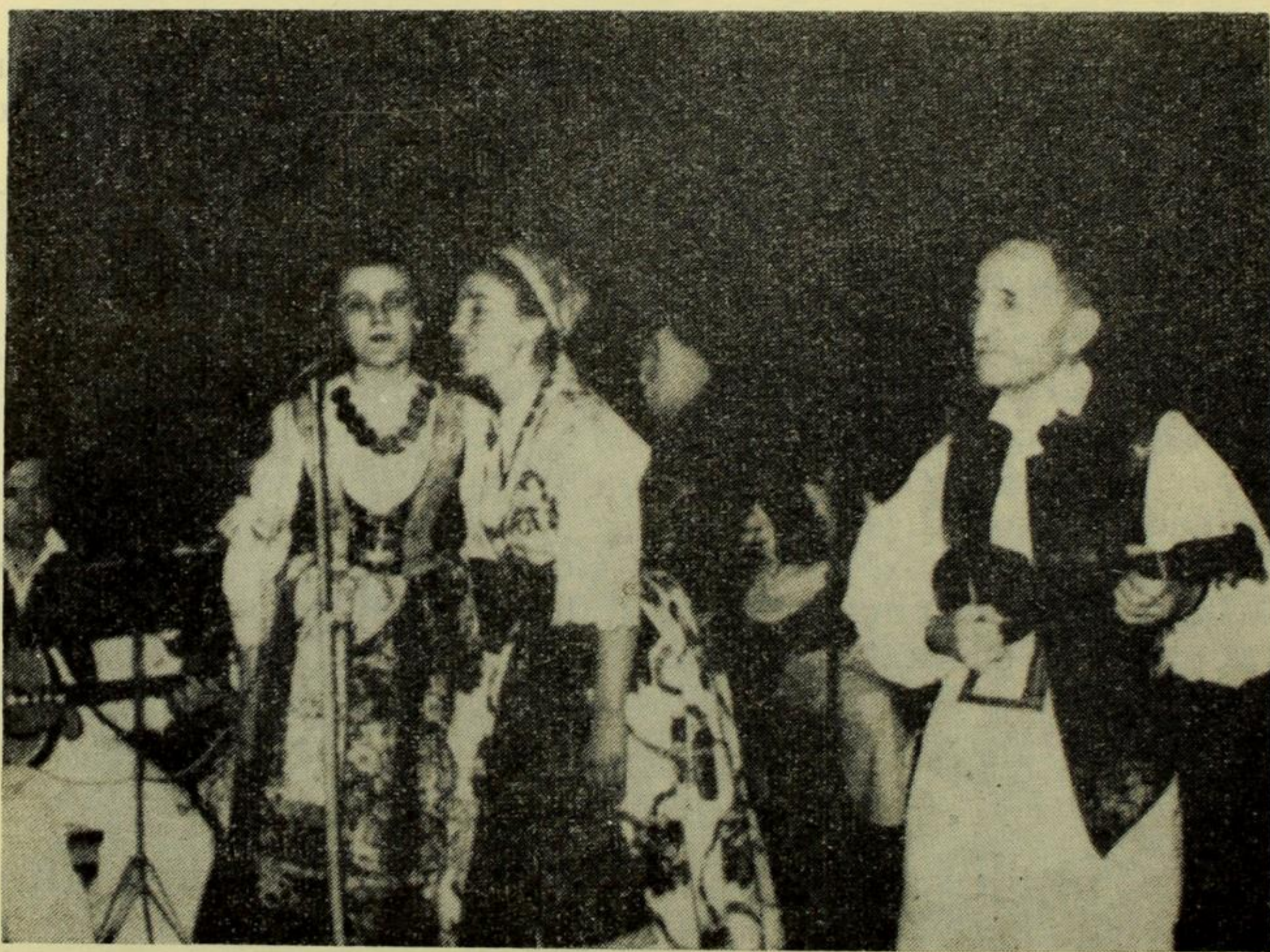
Ako pomislimo šta se i kome se sve danas snimaju ploče, upravo je vječna i nepopravljiva šteta da tada nije snimljena gramafonska ploča i tako za sva vremena zvučno zabilježi virtuoznost našeg sigurno najvećeg umjetnika tamburice.

No, bilo kako bilo, Pere Tumbas Hajo primio je prva javna priznanja i skromne nagrade.

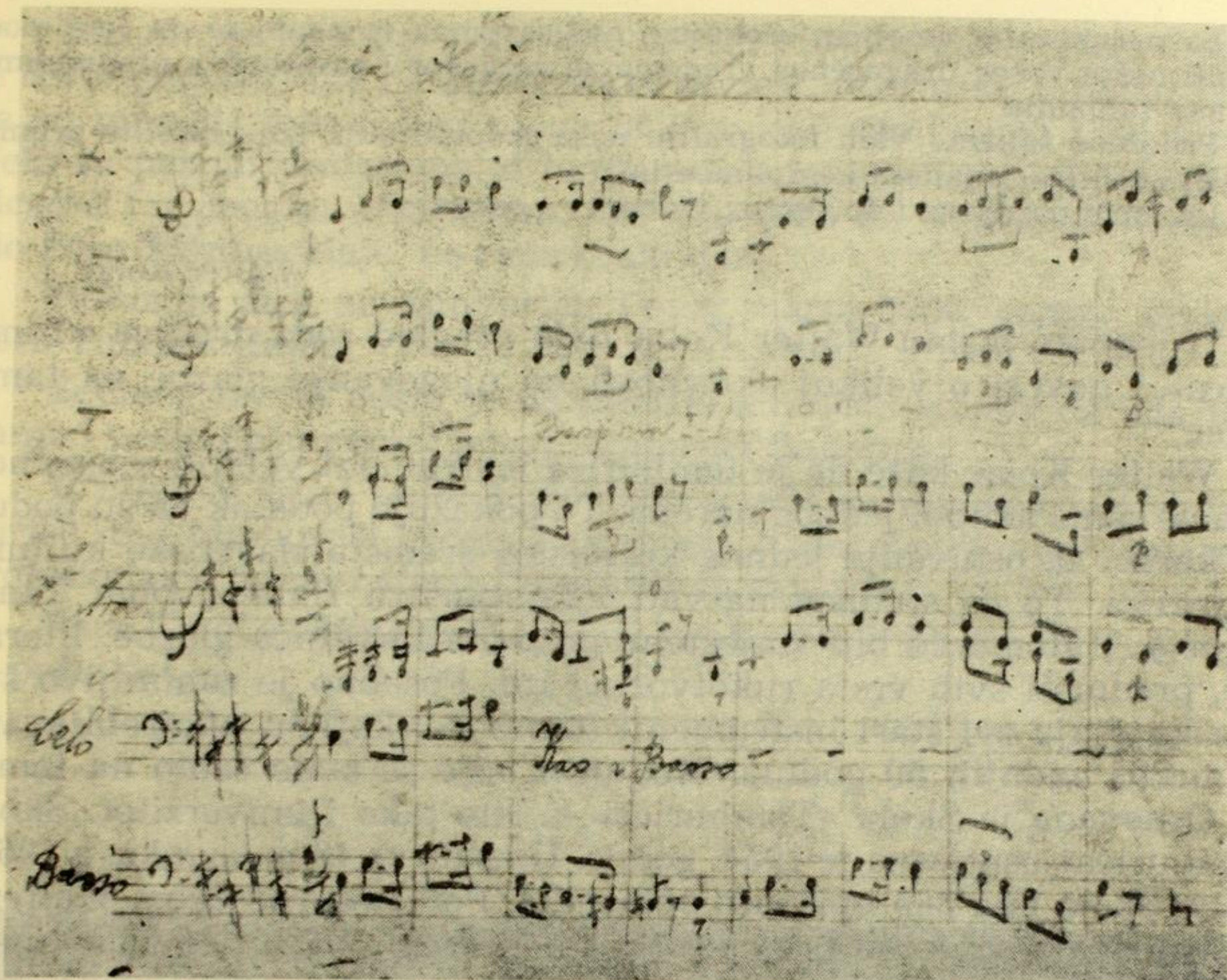
KUD »Bratstvo-jedinstvo« nagrađuje ga sa	30.000 st. din.
Kulturna prosvetna zajednica nagrađuje ga sa	10.000 st. din.
Savez muzičkih društava Srbije (APV) nagrađuje ga sa	30.000 st. din.
Savez muzičkih društava sreza Subotica nagrađ. ga sa	20.000 st. din.

X X

Život teče dalje. Peru Haju sve više nagriza bolest. Međutim, on piše i sve se više interesira za orkestre u Americi. Iz prepiske vidimo da je dirigent Walter Kolar cijenio rad čika Perin i redovno ga obavještavao o radu Društva »Tamburica« u Sjedinjenim Američkim Državama. Walter Kolar također govori o izdavanju udžbenika, koji je tiskan na engleskom jeziku iz praktičnih razloga. Isto tako piše da organizira centar slavenske glazbe, književnosti i kulture. Predviđen je muzej u kojem bi bilo smešteno narodno blago. Prikupljen je dragocjen materijal od neprocijenjene vrijednosti, tako da se već sada obraćaju mnogi istraživači, ljubitelji pučke umjetnosti i kulture pa traže savjete i pouku.

*Sa koncerta prilogom proslave 20. godišnjice KUDŽ
»Bratstvo-jedinstvo« 1965. god.*

Pero Tumbas Hajo: Željezničarski marš (odlomak)

Rezultati nisu izostali. U siječnju 1960. godine održan je koncert pod vodstvom Waltera Kolar. Koncert je izvela grupa od 75 najdaroovitijih studenata Škole za tamburašku glazbu. Vrhunac priredbe je predviđen za 21. svibnja 1960. god. Predviđen je koncert simfonijskog stila u velikoj koncertnoj dvorani.

Iz pisma W. Kolar od 21. travnja 1961. godine vidi se koliko je Društvo »Tamburica« napredovalo. On piše:

— Slobodan sam priložiti fotografiju i tiskani program nedavno održanog koncerta tamburaškog simfonijskog orkestra u Pittsburghu. Ovo prikazuje još jedan korak našeg ansambla »Tamburica« u nastojanju da uzdignemo tamburašku glazbu do najvišeg mogućeg kulturnog stepena među nama u Americi.

U istom pismu W. Kolar, dirigent »Tamburice« javlja da će ansambl iz Amerike posetiti Jugoslaviju i da će njemu, on se to nada, biti čast da osobno pozdravi Peru Tumbasa Haju.

27. travnja 1962. godine Pero Hajo je dobio pismo. Radi interesantnosti objavljujem ga u cijelosti:

— Štovani gosp. Tumbas,

držim da Vam je poznato da Duquesne University Tamburitians dolazi u Jugoslaviju na koncertnu turneju u mjesecu junu. U Jugoslaviji ostajemo svega dvadeset devet dana.

Sa neizmernim veseljem očekujem naš sastanak i nadam se da ćete moći ustupiti nešto Vašeg dragocenog vremena za razgovor i raspravu o predmetima koji nas zanimaju.

Priloženo šaljem Vam fotografiju naše grupe u boji, koju izvolite primiti sa našim dobrim željama i komplimentima.

Uz tople pozdrave i do skorog viđenja — ostajem

Vaš
Walter Kolar

U jednom pismu Walter Kolar daje pregled rada društva »Tamburica« i govori o velikoj aktivnosti na njegovanju glazbe na tamburici.

Walter Kolar kaže da je tamburica instrument velikih mogućnosti, a ne samo simbol jednog naroda. To pokazuje podatak da su poduzeti koraci za osnivanje jednog kulturnog središta slavenske kulture u Americi. To će središte nazvati »Tamburitza Hall« (»Dom Tamburice«). U domu će biti smještena potpuna knjižnica glazbe, literature, predmeti svih vrsta rukotvorina itd. Posebno je zanimljivo što se prikupljaju svi stari instrumenti (tambure) koji su upotrebljavani u Americi zadnjih 50 godina. Međutim, nije se stalo samo na tome.

Osnovana je Škola »Tamburica«, a isto tako i univerzitet. Škola »Tamburica« osnovana je 1954. godine. Upisalo se 43 polaznika, a 1960. godine Škola ima 385 upisanih polaznika. Pod rukovodstvom Waltera Kolara odgaja se veliki broj učitelja tambure. On nadzire cjelokupni program Škole »Tamburica«. Međutim, on je velik dio poučavanja povjerio Donaldu Kneževiću, diplomiranom studentu muzičkog fakulteta na sveučilištu Duquesne University, tako da je Donald Knežević iza Waltera Kolara glavni učitelj tambure. Međutim, sadašnji i bivši članovi univerziteta pomažu u raznim programima Škole »Tamburica« kao učitelji.

Svi koji završe tečaj u Školi »Tamburica« odlaze u Duquesne University Tamburitians, a razlog za odlazak na univerzitet nije mali. Sveučilište dodjeljuje stipendije svima studentima, članovima »Tamburice«. Za uzvrat Društvo »Tamburica« nosi ime sveučilišta i glasi: Duquesne University Tamburitians, pa širi propagandu u zemlji i inozemstvu.

Svi članovi »Tamburice« su studenti na Dequesne University. Student se upisuje na fakultet koji sam izabere. Interesantno je da su se na muzički fakultet opredelila samo tri studenta, a ostali studiraju pravo, medicinu, filozofiju, kemiju itd.

Grupa se obnavlja svake četiri godine, što omogućava dobar rad i kvalitet.

X X

Pero Tumbas Hajo je bio svijestan svoje bolesti, ali ipak se ne predaje. Otići na liječenje, znači rastati se sa svojom tamburicom.

Na kraju, teška srca mora u bolnicu. No, veseo duh ga i tamo ne napušta. Piše jer, kako kaže, ima dosta vremena. Međutim, vremena nije bilo mnogo, znao je da mu se bliži kraj.

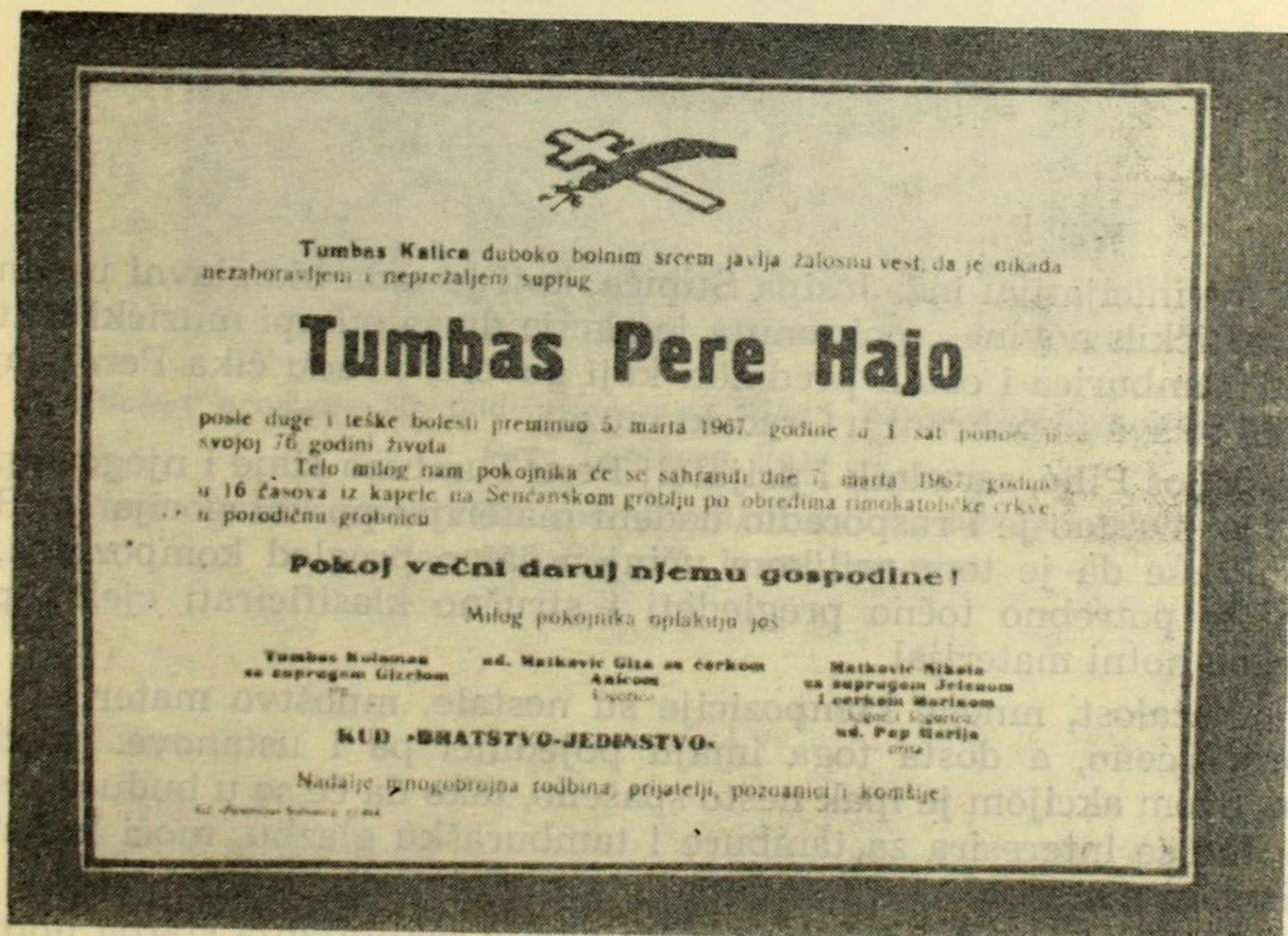
Žao mu je bilo što nije vidio sebi dostojnog zamjenika. O tome je često govorio, kao da ga je pekla savjest. Međutim, zaboravljao je da su mnogi i mnogi kod njega učili svirati tamburicu i prve note. Neki su postali profesionalni tamburaši i danas sviraju na radio stanicama i u drugim orkestrima. On nije znao da se primaš, kakav je bio Pero Tumbas Hajo, ne rađa svaki dan.

Pukla je žica na tamburici. Petog marta 1967. godine umro je Pero Tumbas Hajo.

Sedmog marta došlo je na groblje mnoštvo svijeta da oda priznanje i posljednju počast prvoj tamburici Subotice.

U nijemoj tišini pošla je povorka i tada su zatreperile žice tamburice. Svi tamburaši ovog našeg grada i njegove okoline, amateri i profesionalci, mladi i stariji, zasvirali su zajedno.

Pero Tumbas Hajo pošao je uz zvukove tamburice na svoj vječni počinak...

EPILOG

Na inicijativu inž. Josipa Stipića, koji je tada bio glavni urednik »Subotičkih novina«, pokrenuta je akcija da se otkupi muzički materijal, tamburica i ostali predmeti koji govore o radu čika Pere Haje, pa da se sve to pohrani u Gradski muzej.

Miloš Pilić, saradnik i prijatelj Pere Tumbasa Haje i njegove porodice, svrstao je i rasporedio nađeni materijal po kategorijama. Razumije se da je tom prilikom učinjen samo pregled kompozicija, a bilo bi potrebno točno pregledati i stručno klasificirati cjelokupni njegov notni materijal.

Nažalost, mnoge kompozicije su nestale, mnoštvo materijala je upropašćeno, a dosta toga imaju pojedinci pa i ustanove. Međutim, ovom akcijom je ipak nešto spašeno, tako da će se u buduće svatko, tko se interesira za tambure i tamburašku glazbu, moći koristiti sačuvani materijal.

Možda je to početak jedne šire akcije sakupljanja starog notnog materijala, zapisa i tambura.

Sjećanje na Peru Tumbasa Haju je i memorijal koji će se održati u Subotici 10. avgusta 1969. godine u okviru »Dužijance«. To treba da bude početak oživljavanja kako poezije tako i glazbe, inspirisane nepresušnim narodnim stvaralaštvom i da na taj način bude poticaj novim stvaraocima umjetničkih djela.

KULTURNO-PROPAGANDNI CENTAR U SUBOTICI

Poziva Vas na

Proslavu 50-godišnjicu muzičkog
i kompozitorskog rada

Pere Tumbas-Haje

Proslava će se održati u ponedjeljak, 13. maja 1960. godine u sali Narodnog pozorišta

Program proslave:

K.J.D.Z. „Bratstvo-Jedinstvo“ iz Subotice

priznaje

Veče narodnih pesama i narodne muzike

Sudeluju

- Tamburaski orkestar od 40 tamburaša iz Subotice
- Veliki tamburaski orkestar Radio Novog Sada
- Tamburaski orkestar O.K.U.D. „Mladost“ iz Subotice
- Tamburaski orkestar K.U.D.Z. „Bratstvo-Jedinstvo“
- Ansambl gitara, harmonika i fraula
- Pevaju poznati pevači narodnih pesama iz Novog Sada i Subotice

Početak u 20 časova

Plakat proslave 50. godišnjice muzičkog i kompozitorskog rada
Pere Tumbasa Haje

Proslava je održana 1960. god. u velikoj sali Narodnog pozorišta,
a pripremljen je vrlo bogat program

SPISAK

notnog materijala koji je ostao u arhivi pokojnog Pere Tumbasa Haje, a otkupio ga je Gradski muzej u Subotici.

I. Vlastite kompozicije:

1. Jelisaveta valcer	— partitura
2. Edith valcer	„
3. Podvikuje bunjevačka vila	„
4. Noć na Paliću	„
5. Ivan G. Kovačić, koračnica	„
6. Vesela je Srbadija, koračnica	„
7. Marš »Bratstva i jedinstva«, koračnica	„
8. Subotički omladinski marš	„
9. Bunjevačko kolo	„
10. Perino kolo	„
11. Cupanica kolo	„
12. Bezimeni marš, koračnica	„
13. Katarina marš, koračnica	„
14. Splet nar. pesama br. 5	„
15. Splet nar pesama br. 6	„
16. Smesa jugosl. pesama br. 14	„
17. Smesa partizanskih pesama	„
18. Smesa makedonskih pesama	„
19. Splet narod. bačvanskih pesama br. 2	„
20. Potpuri narodnih pesama	„
21. Smesa ruskih pesama	„
22. Smesa maked. i hrvat. pesama	„
23. Zemljodilska preljska pisma	„
24. Što se misao, preljska pesma	„
25. Srićno, zdravo, pesma	„
26. Rosa pada, pesma	„
27. Sunce zadje, pesma	„
28. Smesa jugosl. pesama	„
29. Perino kolo bunjevačko	„
30. Uspomena na Palić, marš	„
31. Smesa makedonskih pesama br. 11	„
32. Kolo martonoško	„
33. Subotica varošica bila, pesma	„
34. Didovinom iz daleka	„
35. Sjaj meseče	„
36. Alaj si krasna	„
37. Devojčice moja	„
38. Po travi pala rosa	„
39. Nabrala je devojka	„
40. Kad stigne jesen, lišće pada	„
41. Gde si pošla sa cvetom u kosi	„

II Ostale kompozicije

1. Uvertire	— po rednom broju 7 komada
2. Marševi	— po rednom broju 20 komada
3. Koncerti	— po rednom broju 6 komada
5. Razne pesme	— po rednom broju 45 komada
6. Razne igre	— po rednom broju 8 komada

POZNATIJI STVARAOCI ZA TAMBURE I TAMBURAŠI VOJVODINE

Stipan Mukić (1838—1903.)

Bunjevac iz Subotice, istaknuti tamburaš. Naročito mu je poznata pjesma »Kolo igra, tamburica svira«. Tekst je bunjevačkog pjesnika Nikole Kujundžića.

Vasa Jovanović (1859—1945.)

iz Kovilja u Bačkoj. Samouki profesionalac. Komponirao je koračnice i kola: »Nestaško«, »Danica«, »Smilje i kovilje« i druge.

Marko Nešić (1873—1936.)

Novosađanin, po zanimanju bio je zanatlija. Postao je čuven tamburaš. Izdao je »Školu za tambure«. Mnogo je komponirao, posebno su uspjele pjesme: »Zumbul Jelo«, »Kukuruzi nek se beru«, »Kad sam bio mladan lovac ja« i dr.

Joco Mlinko Mimika (1876—1962.)

Bunjevački tamburaš iz Subotice. Najveću popularnost je postigao pjesmom »Prid prozorom procvata ruža« na riječi bunjevačkog pjesnika Ivana Petreša.

Spasoje Tomić (1877—1942.)

Tragično je poginuo kao nevina žrtva u Sremskoj Mitrovici. Više se bavio pisanjem po raznim tamburaškim časopisima. Štampao je i svoju školu »Naše tambure«. Bio je redovni saradnik časopisa »Tamburica«. Poznato mu je »Tamburaško kolo«.

Isa Bajić (1878—1915.)

iz Kule u Bačkoj. Jedan je od najvećih srpskih kompozitora Vojvodine. Naročito je uspio u svojim originalnim pjesmama koje je narod prihvatio kao svoje tvorevine: »Jesen stiže«, »Magla pala«, »Zračak viri« i druge.

Aleksandar Aranicki (1892—)

iz Nadalja u Bačkoj. Bio je učenik Ise Bajića. Već kao student u Pešti vodio je tamburaški đачki orkestar. Kao profesionalac radio je na Radio stanici Beograd i Novi Sad. Pravio je razne aranžmane za pjesme, kola i drugo.

Josip Andrić (1894—1967.)

Rođen je u Bukinu u Bačkoj. Autor je prve bunjevačke opere »Dužijanica«.

Djelatnost Josipa Andrića bila je raznovrsna. Bio je skladitelj, muzički teoretičar, književnik itd. Napisao je »Školu za tambure« za sve sisteme, »Tamburaška glazba«, »Nauka o tamburi« itd. Kao skladitelj napisao je sigurno najveći broj kompozicija za tambure. Pisao je i za simfonijski tamburaški orkestar. Svoje kompozicije je posvećivao kako svom rodnom mjestu, tako i cijeloj Bačkoj. Poznati su: »Bunjevački ples«, »Šokački ples«, »Bački ples« i dr. Njegov ogromni opus očekuje posebnu knjigu.

Miloš Pilić (1904.)

Rođen je u Temišvaru. Od djetinjstva se bavio sviranjem na tamburi. Već kao maturant je bio poznat tamburaš amater. Najduže vrijeme djelovao je u Subotici, gdje je i danas vrlo aktivan.

Odgojio je mnogo učenika. Vodio je »Sokolski tamburaški zbor«. Postigao je lijep uspjeh kako u zemlji tako i u inozemstvu (u Pragu, Sofiji i dr.) Komponirao je za tambure, a naročito uspjele su mu pjesme: »Oj Jelice«, »Ljubičice, plavo ti je cvijeće«; pjesma i igra »Rogalj« i dr. Napisao je »Školu za tambure« (u rukopisu). Zborovoda je KUD »Bratstvo-jedinstvo« u Subotici, a predavao je nastavni predmet — tambure — na isturenom odeljenju Više pedagoške škole iz Sarajeva u Subotici.

Isidor Hadnadev (1909.)

Rodom je iz Bečeja. Urednik je narodne glazbe na Radio stanici Novi Sad. Poznat je kao aranžer. Komponirao je: »Kroz selo«, »Uspavanka«, »Čičino kolo« i drugo.

Sava Vukosavljev (1914.)

Rodom je iz Zmajeve kod Novog Sada. Dirigent je tamburaškog orkestra Radio Novog Sada. Napisao je »Školu za tambure«. Djeluje na razvoju tamburaške glazbe. Istaknuti je tamburaški dirigent. Učestvovao je sa orkestrom Radio Novog Sada na Bienalu u Zagrebu 1969. godine.

Lazar Malagurski (1926.)

Rođen je u Subotici. Učenik je Pere Tumbasa Haje. Napisao je »Školu za tambure«. Sada je dirigent tamburaškog orkestra KUD »Mladost« u Subotici. Posebne zasluge ima za odgoj mladih tamburaša (pionira). Nastavnik je tambure u Muzičkoj školi u Subotici. Nastoji da tamburi izbori pravo mjesto koje joj i pripada. Napisao je mnoštvo aranžmana za tamburaški orkestar KUD »Mladost« i za druge tamburaške orkestre.

PAVAO BAČIĆ je rođen 1921. godine u Subotici. Muzičko obrazovanje stekao je u Zagrebu, tako da sada radi kao glazbenik u Subotici.

Svoje stručne radove i članke objavio je u glazbenim časopisima »Savremeni akordi«, »Zvuk« i »Pro musica« u Beogradu.

Osim svog stručnog rada kao glazbenik, Bačić se već dugo vremena bavi i književnošću.

Prvu pripovijest »Ludi Pipe« objavila mu je »Novela film« u Zagrebu 1954. godine. Poslije toga novele su mu objavljene u novinama i časopisima: »Džepni magazin (Zagreb)«, »Hrvatska riječ«, »Subotičke novine« i »Rukovet« (Subotica), »Hrvatski književni list« (Zagreb).

Posebnu ljubav i sklonost Pavao Bačić ima prema književnosti za djecu. Napisao je niz dječijih igrokaza:

»San male Vesne«, praizvedba u Novom Sadu 1959. godine, a zatim je igrokaz izveden na mađarskom jeziku u Senti 1960. godine. U Subotici je izvedba bila 1961. godine, a u Varaždinu 1960. i ponovo 1967. godine.

»Brzi vlak je stao«, praizvedba u Varaždinu 1963. godine, a na mađarskom jeziku igrokaz je prikazan u Hajdukovu 1964. godine.

»Miki i družina«, praizvedba u Subotici 1963. godine, a premijera u Zadru i Varaždinu 1965. godine.

»Novogodišnja noć«, praizvedba u Varaždinu 1964. godine.

»Uzbuna u zoološkom vrtu«, praizvedba u Varaždinu 1966. godine, premijera u Subotici 1967. godine, u Titogradu 1968. godine.

Osim ovih igrokaza za djecu, Pavao Bačić je napisao komediju u tri čina sa muzikom i pjevanjem »Salašari silom varošani«. Praizvedba je bila u Narodnom pozorištu u Subotici 1965. godine.

Za sva navedena kazališna djela Pavao Bačić je napisao i scensku glazbu.

Igrokazi za djecu imali su velik uspjeh kod mladih gledalaca, a osobito je kod publike lijepo primljena komedija »Salašari silom varošani«.

Posebno područje rada Pavla Bačića je satirična poezija. Od decembra 1963. objavljivao je u »Subotičkim novinama« stihovane satire (epigrame). U svojim satirama pratio je savremene događaje i pojave, a to je bila prilika da se vide ljudske navike i mane.

Od tih 130 satira u stihu Pavao Bačić je već objavio dva izbora u posebnim zbirkama:

Četvorica (Pavao Bačić, Bede Bela, Jakov Kopilović i Matija Molcer) objavili su u Subotici 1967. godine zbirku »Mozaik«, gdje je Pavao Bačić uvrstio 10 satira u stihu.

Samostalnu zbirku »Stihovana satira« objavio je u Subotici 1968. godine, gdje je uvrstio 24 epigrama, a paralelno je tiskan mađarski prijevod Kovač Marte.

Zbirka »Oštro pero od gume« je treći izbor stihovanih satira P. Bačića, a biće objavljena u toku 1969. godine.

Subotica, 21. IV 1969.

Bela Gabrić

LITERATURA:

1. Muzička enciklopedija II, izd. Leksikografski zavod, Zagreb 1958.
2. Arhiv Gradskog muzeja u Subotici.
3. Dr. Josip Andrić: Tamburaška glazba, Slavonska Požega, 1962.
4. Arhiv KUD »Bratstvo-jedinstvo« u Subotici.
5. Miloš Pilić: Amaterska tamburaška društva u Subotici (rukopis).

GZ »Panonija« Subotica 69.

GRAFIČKI ZAVOD

„PANONIJA“ - Subotica

P r o i z v o d i :

Kartonsku ambalažu

Plastičnu ambalažu

Višebojne etikete

Reljefne etikete

Celofanske kesice

Knjige — Časopise — Oblasce

S O L I D N A I Z R A D A

P R I S T U P A Č N E C E N E

